

**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)
ЗАКЛАД ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
«КИЇВСЬКИЙ ФАХОВИЙ МЕДИЧНИЙ КОЛЕДЖ №3»**

**ЦК професійної і практичної підготовки
терапевтичних дисциплін**

**Методичні рекомендації до практичних занять
з дисципліни:
«МЕДСЕСТРИНСТВО У ВНУТРІШНІЙ МЕДИЦИНІ»**

Підготовлено викладачами
Биковською А.О., Говдяк Л.Г.

КИЇВ-2024

Тематичний план практичних занять

Назва розділу, теми
V Семестр
Змістовний розділ 1. Захворювання органів дихання
Тема 1: Вчення про медсестринство у внутрішній медицині. Методи обстеження пацієнта в клініці внутрішніх хвороб. Бронхіти
Тема 2: Бронхіальна астма.
Тема 3: Гострі пневмонії.
Тема 4: Гнійні захворювання легенів. Емфізема. Пневмосклероз
VI Семестр
Змістовний розділ 2. Захворювання серцево-судинної системи. Гострі алергози. Професійні захворювання та отруєння
Тема 1: Рак легенів. Плеврити
Тема 2: Туберкульоз легенів
Тема 3: Методи обстеження пацієнтів захворювання ССС. Атеросклероз
Тема 4: Артеріальна гіпертензія
Тема 5: ІХС. Стенокардія
Тема 6: ІХС. Інфаркт міокарду
Тема 7: Гостра судинна недостатність. Гостра серцева недостатність
Тема 8: Хронічна недостатність кровообігу. Порушення серцевого ритму
Тема 9: Ревматична хвороба
Тема 10: Вади серця. Ендо-,міо-,перикардити
Тема 11: Ревматоїдний артрит.СЧВ, склеродермія
Тема 12: Гострі алергози
Тема 13: Професійні захворювання та інтоксикації.
Усього:
VII Семестр
Змістовний розділ 3. Хвороби травного каналу, печінки, сечовивідних шляхів
Тема 1: Основні симптоми захворювань органів травлення. Гострий та хронічний гастрити
Тема 2: Виразкова хвороба шлунку та дванадцятипалої кишки
Тема 3: Рак шлунку. Поняття про панкреатити та ентероколіти
Тема 4: Хронічні гепатити та цироз печінки
Тема 5: Гострий та хронічний холецистити. ЖКХ
Тема 6: Основні симптоми захворювань нирок. Гострий та хронічний гломерулонефрити. ХНН
УСЬОГО:
VIII Семестр
Змістовний розділ 4. Захворювання системи крові та ендокринної системи
Тема 1: Гострий та хронічний пієлонефрити.
Тема 2: Нирковокам'яна хвороба
Тема 3: Цукровий діабет. Ожиріння

Тема 4: Захворювання щитоподібної залози . Тиреотоксикоз
Тема5: Гіпотиреоз. Ендемічний зоб
Тема 6: Захворювання гіпофізу
Тема 7: Основні симптоми та методи обстеження захворювань системи крові. Постгеморагічна анемія. Залізодефіцитна анемія
Тема 8: Вітамін В12-фоліодефіцитна анемія
Тема 9: Гемобластози
Тема 10: Геморагічні захворювання

Перелік практичних навичок з дисципліни

1. Методика проведення опитування.
2. Методика проведення огляду.
3. Методика пальпації, перкусії, аускультатії.
4. Техніка вимірювання температури тіла, дезінфекція і зберігання медичного ртутного термометра.
5. Догляд за хворими в різні періоди гарячки.
6. Виконання найпростіших фізіотерапевтичних процедур (гірчичники, банки, компресори).
7. Застосування наркотичних засобів і правила ведення документації.
8. Розведення і розрахунок дози антибіотика для парентерального введення.
9. Техніка виконання внутрішньошкірної проби на чутливість організму до лікарського препарату. Розведення антибіотика для постановки діагностичної проби на індивідуальну чутливість організму.
10. Техніка оксигенотерапії, способи подачі кисню.
11. Підготовка пацієнта та інструментарію до виконання плевральної пункції. Асистування лікарю під час проведення плевральної пункції.
12. Техніка проведення поступального дренажу.
13. Техніка виконання підшкірних ін'єкцій.
14. Техніка виконання внутрішньошкірних ін'єкцій.
15. Техніка виконання внутрішньом'язових ін'єкцій.
16. Техніка збирання аналізу мокроти на бак.дослідження, бацили Коха.
17. Визначення пульсу, його характеристика, реєстрація даних.
18. Вимірювання артеріального тиску, його оцінка, реєстрація даних.
19. Комплексна профілактика пролежнів, користування гумовим колом.
20. Техніка застосування гумової грілки, міхура з льодом.
21. Техніка виконання внутрішньовенних ін'єкцій.
22. Техніка виконання внутрішньошкірних ін'єкцій.
23. Техніка взяття крові із вени для лабораторних досліджень.
24. Визначення добового діурезу, водного балансу. Оцінка результатів.
25. Підготовка пацієнта, оснащення, асистування лікарю при проведенні абдомінальної пункції.
26. Підготовка пацієнта до ЕКГ.
27. Підготовка пацієнта та взяття сечі для загального дослідження.
28. Підготовка пацієнта та взяття сечі для дослідження за Зимницьким.
29. Підготовка пацієнта та взяття сечі для дослідження за Амбурже, Аддіс Каковським, Нечипоренко.
30. Взяття сечі для бактеріологічного дослідження.
31. Катетеризація сечового міхура м'яким катетером.
32. Підготовка пацієнта до в/в урографії.
33. Підготовка пацієнта та техніка проведення дуоденального зондування.
34. Техніка проведення сліпого зондування (тюбажу).
35. Підготовка пацієнта до в/в холецистографії.
36. Підготовка хворого до УЗД печінки, жовчного міхура і нирок.
37. Підготовка пацієнта, оснащення, асистування лікарю при проведенні абдомінальної пункції.
38. Техніка проведення фракційного дослідження шлункового соку, РН-метрії.
39. Техніка промивання шлунку.
40. Техніка збору аналізу калу на копрограму, вміст еластази 1.
41. Підготовка пацієнта до рентгеноскопії шлунку, іригоскопії.
42. Підготовка пацієнта та техніка проведення дихального тесту.
43. Підготовка до гастродуоденоскопії, ректороманоскопії.
44. Техніка збору калу на приховану кров.

45. Техніка збору сечі на діастазу.
46. Розрахунок дози інсуліну, особливості введення.
47. Збір сечі на глюкозу.
48. Взяття крові з вени на тиреоїдні гормони.
49. В/в струминне введення лікарських засобів
50. Стерильна пункція

Тема №1

Вчення про медсестринство у внутрішній медицині. Методи обстеження пацієнта в клініці внутрішніх хвороб. Бронхіти

Актуальність теми: Методи обстеження пацієнта мають дуже велике значення. Для того, щоб поставити вірний діагноз, необхідно зібрати анамнез, вміти професійно обстежити хворого по органам та системам. Сучасні допоміжні та лабораторні методи дослідження дають можливість діагностувати такі хвороби, які раніше не розпізнавались, або діагностувати хворобу на ранньому етапі. Це дало можливість врятувати життя багатьом хворим. Сучасні додаткові методи обстеження прискорюють діагностику захворювань, тим самим значно покращують прогноз.

Немає захворювання більш поширеного, ніж хронічний бронхіт. І кожного 2-3-го пацієнта, який звертається до лікаря, діагностують ураження органів дихання. У 75% випадків – це хронічний бронхіт. Це основна нозологічна форма серед ХОЗЛ.

Проблема хронічного бронхіту є однією з актуальних проблем сучасної терапії а смертність – 20% від загальної смертності.

Саме хронічний бронхіт часто буває причиною виникнення та розвитку стійких паталогічних змін з боку внутрішніх органів.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума. Тестове опитування
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу.
Відпрацювання практичних навичок - пальпація, перкусія, аускультация, відповідно алгоритмам, «Покажи мені і я навчусь».
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, проблемних ситуацій, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожну оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Обстеження пацієнта медичною сестрою: опитування, огляд
2. Методика пальпації, перкусії, аускультация
3. Медсестринська оцінка стану пацієнта
4. Здійснювати догляд за хворими
5. Визначення чистоти дихання
6. Вимірювання температури тіла

Література

1. Сташишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Сташишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.

2. Сташишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема №2

Бронхіальна астма.

Актуальність теми:

Бронхіальна астма – це хронічне захворювання бронхів, яке проявляється нападами ядухи і порушення прохідності бронхів. Бронхіальною астмою хворіє 2% населення у всьому світі. Жінки хворію частіше, ніж чоловіки. За останні десятиліття кількість хворих на бронхіальну астму зросла в 3 рази, зросла смертність і перебіг хвороби став значно тяжчим. Це пов'язано з ростом ХОЗЛ, алергізацією населення, шкідливими звичками, забрудненням навколишнього середовища. Найбільш висока захворюваність у районах з хімічною промисловістю та великих містах з великою кількістю транспорту. Тому бронхіальна астма є однією з актуальних проблем сучасної медицини. Тому кожна медична сестра повинна знати клінічні симптоми бронхіальної астми, вміти надати невідкладну допомогу та здійснити догляд за пацієнтами.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне та тестове опитування, застосовуючи метод «мікрофона», «ромашка Блума.»
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу, методом дебрифінгу. Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Користування портативним інгалятором
2. Пікфлоуметрія, спірометрія
3. НД під час нападу бронхіальної астми
4. Збирання харкотиння для лабораторних досліджень
5. В/в струминне введення ліків

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.
Додаткова
4. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема №3

Гострі пневмонії.

Актуальність теми:

Пневмонія – це гостре запалення легенів. Хворі на гостру пневмонію страждають 9 - 13% від числа хворих, які лікуються в терапевтичних відділеннях. Захворюваність на пневмонію в середньому становить 3 % від загальної захворюваності і не має тенденції до зниження. Вона

значно зростає під час епідемії грипу, ковіду. У наш час збільшується кількість пневмоній, що мають атиповий перебіг. Описано нові збудники захворювання. Тому кожна медична сестра повинна знати основні симптоми, особливості перебігу вірусних пневмоній. Здійснити догляд за пацієнтом згідно всіх етапів медсестринського процесу.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», метод капелюшків, ромашка Блума. Тестове опитування.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу, методом дебрифінгу, «Покажи мені і я навчусь»
Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану догляду за пацієнтом.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, проблемних ситуації, в умовах стаціонару - курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Розведення антибіотиків, проведення проби на чутливість
2. В/м ін'єкція, в/ш, п/ш ін'єкції
3. Догляд за хворим в різні стадії гарячки
4. НД при критичному зниженні температури тіла
5. Використання найпростіших фізіотерапевтичних процедур (гірчичники, банки і компреси.)
6. Техніка збирання харкотиння на бак дослідження
7. Оксигенотерапія

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини:

Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.

2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

4. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема №4

Гнійні захворювання легенів. Емфізема. Пневмосклероз

Актуальність теми:

Бронхоектатична хвороба – це набуте хронічне захворювання легень, яке характеризується гнійно-запальним процесом у бронхоектазах.

Поширеність бронхоектатичної хвороби серед населення не можна визначити точно, у зв'язку з тим, що діагностика бронхоектазів складна, необхідні – бронхографія і комп'ютерна томографія.

Абсцес легенів – це захворювання, при якому в легеневій тканині утворюється обмежене вогнище некрозу з формуванням порожнини внаслідок деструкції (розпаду) легеневої тканини під дією інфекції.

Останніми десятиліттями у зв'язку з поширенням наркоманії, хронічного алкоголізму, СНІДу, зниженням рівня життя переважної більшості населення частота цих захворювань збільшилась, а

летальність залишається високою і досягає 20-25%. Тому сучасна медична сестра повинна знати основні симптоми захворювання, здійснити догляд за хворим згідно всіх етапів медсестринського процесу.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», «фішбоун», тестове опитування, тести на доповнення.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу, методом дебрифінгу. Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Техніка проведення постурального дренажу
2. Збирання харкотиння для лабораторних досліджень
3. Спірометрія
4. Виконання в/м ін'єкції

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.
Додаткова
3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема №5

Рак легенів. Плеврити

Рак легенів – це злоякісна пухлина легеневої тканини. Серед злоякісних пухлин рак легенів займає одне з перших місць за частотою виникнення.

Частіше хворіють чоловіки, тому що вони палять в більшому обсязі ніж жінки та раніше починають палити.

Плеврит – це гостре запалення плеври. Хворі на плеврит страждають 9 - 13% від числа хворих, які лікуються в терапевтичних відділеннях. Захворюваність на плеврит в середньому становить 3 % від загальної захворюваності і не має тенденції до зниження. Вона значно зростає під час епідемії грипу. Описано нові збудники захворювання.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу, методом дебрифінгу, ділова гра.

Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду за пацієнтом згідно всіх етапів медсестринського процесу.

3. Заключний етап – вирішення типових та нетипових ситуаційних задач, проблемних ситуацій, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожну оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Застосування наркотичних препаратів
2. Плевральна пункція
3. Збирання харкотиння для лабораторних досліджень
4. В/в струминне введення ліків
5. НД при легеневій кровотечі

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.
Додаткова
3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема №6

Туберкульоз легенів

Актуальність теми:

Туберкульоз – хронічне інфекційне захворювання, яке спричиняється мікобактерією туберкульозу.

Незважаючи на досягнення у боротьбі з туберкульозом ця проблема залишається актуальною ще для трьох поколінь людства. За даними ВОЗ, у світі нараховуються 15-20 млн. хворих на туберкульоз. Щорічно з'являється 7 млн. хворих, а вмирає 600–800 тисяч.

На поширення туберкульозу впливають різні чинники: контакт із хворими відкритого формою туберкульозу, особливості збудника, зниження сил організму, соціальні умови, недостатнє лікування, недостатня рання діагностика, порушення у диспансеризації, профілактиці.

Основним джерелом інфекції є хвороба на відкриту форму туберкульозу людина. Один хворий в середньому заражає за рік 10 чоловік, при цьому 5% інфікованих людей захворіють туберкульозом у перший же рік.

Воротами інфекції є дихальні шляхи, шкіра, травний канал, слизової оболонки. Найчастіше мікобактерії потрапляють в організм аерогенним шляхом. (90%). Тому кожна медична сестра повинна знати основні симптоми, особливості перебігу захворювання, надати Н/Д при легеневій кровотечі. Здійснити догляд за пацієнтом згідно всіх етапів медсестринського процесу.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу, методом дебрифінгу, ділова гра.

Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду за пацієнтом згідно всіх етапів медсестринського процесу.

3. Заключний етап – вирішення типових та нетипових ситуаційних задач, проблемних ситуацій, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожну оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Аналіз мокроти на БК (бацилу Коха).
2. Техніка проведення проби Манту, оцінка результатів.
3. Невідкладна допомога при легеневій кровотечі.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.

2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема №7

Методи обстеження пацієнтів захворювання ССС. Атеросклероз

Актуальність теми: Захворювання серцево-судинної системи займають значне місце серед хвороб внутрішніх органів. Атеросклероз – це процес відкладення ліпідних компонентів крові в стінках судин, який призводить до порушення кровообігу та розвитку інфарктів та інсультів, що становлять найбільшу частку смертності в світі.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу, методом дебрифінгу, ділова гра.
Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду за пацієнтом згідно всіх етапів медсестринського процесу.
3. Заключний етап – вирішення типових та нетипових ситуаційних задач, проблемних ситуацій, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожну оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Підготовка до ЕКГ.
2. Застосування гірчичників.
3. Взяття крові з вени на біохімічне дослідження (на ліпіди).

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.

2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема №8

Артеріальна гіпертензія

Актуальність теми: В Україні розповсюдженість на АГ серед дорослого населення перевищує 30%. Серед захворювань серцево-судинної системи АГ становить 40%. Останнім часом число хворих на АГ постійно збільшується. АГ є одним із основних факторів ризику ІХС (інфаркт міокарда, гострої коронарної недостатності), інсультів (ішемічних та геморагічних), ниркової недостатності, облітерації судин нижніх кінцівок, порушення зору, тощо. Тому кожна медична сестра повинна знати основні симптоми, особливості перебігу захворювання, надати Н/Д при гіпертонічному кризі. Здійснити догляд за пацієнтом згідно всіх етапів медсестринського процесу.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу, методом дебрифінгу. Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Визначення властивостей пульсу.
2. Вимірювання артеріального тиску.
3. Застосування міхура з льодом.
4. Невідкладна допомога при гіпертонічному кризі.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема №9

ІХС. Стенокардія

Актуальність теми: Ішемічна хвороба серця (ІХС) – гостра та хронічна дисфункція серця, характеризується абсолютною або відносною невідповідністю між потребою міокарда в кисні та його постачанням.

ІХС в Україні є однією з головних причин високої смертності, втрати працездатності та зниження якості життя.

За даними Державної служби статистики України, у 2020 році померло 616835 українців. З них 408721 від захворювань системи кровообігу, з яких 284997 від ішемічної хвороби серця.

ІХС стала епідемією ХХ і ХХІ століття. У близько 8 мільйонів осіб в Україні діагностовано ІХС.

Клініко-епідеміологічні дослідження, проведені в Україні, свідчать, що поширеність ІХС з віком поступово збільшується. Вже в 30-39 літньому віці діагностують усі форми ІХС; у віці 40-49 років ознаки ІХС має кожен десятий чоловік, а після 50 років – кожен четвертий.

Поширеність ІХС у жінок зростає після менопаузи. Клінічні ознаки ІХС трапляються в кожній п'ятій жінки віком понад 50 років.

Тому знання ІХС, стенокардії важливе для медсестри.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування- тест на доповнення, тест на достовірність.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінгу. Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожную оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Підготовка до ЕКГ.
2. Застосування гірчичників.
3. Взяття крові з вени на біохімічне дослідження.
4. Невідкладна допомога при нападі стенокардії.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема №10

ІХС Інфаркт міокарду

Актуальність теми: Ішемічна хвороба серця (ІХС) – гостра та хронічна дисфункція серця, характеризується абсолютною або відносною невідповідністю між потребою міокарда в кисні та його постачанням.

ІХС в Україні є однією з головних причин високої смертності, втрати працездатності та зниження якості життя.

За даними Державної служби статистики України, у 2020 році померло 616835 українців. З них 408721 від захворювань системи кровообігу, з яких 284997 від ішемічної хвороби серця.

ІХС стала епідемією ХХ і ХХІ століття. У близько 8 мільйонів осіб в Україні діагностовано ІХС.

Клініко-епідеміологічні дослідження, проведені в Україні, свідчать, що поширеність ІХС з віком поступово збільшується. Вже в 30-39 літньому віці діагностують усі форми ІХС; у віці 40-49 років ознаки ІХС має кожен десятий чоловік, а після 50 років – кожен четвертий.

В останні десятиріччя зростає захворюваність на інфаркт міокарда, особливо серед чоловіків 30-44 років. Як і раніше, смертність та інвалідність внаслідок інфаркта міокарда серед працездатного населення залишається досить високою.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування- тест на доповнення, тест на достовірність, на підстановку.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінгу. Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожну оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Застосування кисню з лікувальною метою.
2. В/в струминне введення лікарських препаратів.
3. Профілактика пролежнів.
4. Невідкладна допомога при гострому інфаркті міокарду.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
  2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.
- Додаткова
3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема №11

Гостра судинна недостатність. Гостра серцева недостатність.

Актуальність теми: Розвиток серцевої недостатності є наслідком неадекватного лікування гіпертонічної хвороби, симптоматичних артеріальних гіпертензій. Ішемічної хвороби серця, набутих вад серця тощо, що значно погіршує якість та зменшує тривалість життя пацієнта. Прогноз у хворих із клінічними проявами ГСН прирівнюється до прогнозу пацієнтів із злоякісними пухлинами, причому смертність серед таких пацієнтів протягом 1 року становить 15-25%. . Тому кожна медична сестра повинна знати основні симптоми гострої судинної, гострої серцевої недостатності, надати Н/Д . Здійснити догляд за пацієнтом згідно всіх етапів медсестринського процесу.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування- тест на доповнення, тест на достовірність.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу кейс-методом. Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, метод Фішбоун, метод мозкового штурму, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих.

Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Визначення добового діурезу, водного балансу, оцінка результатів.
2. Підготовка пацієнта та інструментарію до абдомінальної пункції.
3. Невідкладна допомога при: серцевій астмі, набряку легень, колапсі, шоці.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
  2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.
- Додаткова
3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 12

Хронічна недостатність кровообігу. Порушення серцевого ритму

Актуальність теми: Хронічна серцева недостатність – патологічний стан, під час якого система кровообігу не здатна доставляти органам і тканинам достатню кількість крові. Як клінічний синдром серцева недостатність характеризується порушенням функції серця як насоса. Поширеність серед населення- до 2%. В Європі – 300 на 100000 населення. Аритмії- порушення серцевого ритму, виражене в зміні частоти сили скорочень серця або часу проведення імпульсу.

Основні причини: ІХС, артеріальна гіпертензія, вади серця, міокардити тощо.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування- тест на доповнення, тест на достовірність.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу кейс-методом.
Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам.
Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, метод Фішбоун, метод мозкового штурму, кейс метод, метод 6 капелюшків, вирішення класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Зняття ЕКГ.
2. Вимірювання АТ.
3. Визначення пульсу.
4. Застосування кисню з лікувальною метою.
5. В/в струминне введення лікарських препаратів.
6. Визначення добового діурезу і водного балансу.
7. Зважування хворих.
8. Профілактика пролежнів.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.

2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 13

Ревматична хвороба

Актуальність теми: Захворювання сполучної тканини не притягують до себе таку загальну увагу, як захворювання крові, але труднощі діагностики та недосконалість обліку призводять не до оцінки великої небезпеки і тяжких наслідків хвороби – інвалідності, до того ж частіше людей працездатного віку. Ревматична хвороба є основною причиною набутих вад серця. Роль м/с щодо питань спостереження, догляду, лікування та профілактики ревматичної хвороби – велика і відповідальна.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування- тест на доповнення, тест на достовірність.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу кейс-методом.
Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам.
Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, метод Фішбоун, метод мозкового штурму, кейс метод, метод 6 капелюшків, вирішення класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Взяття крові з вени на ревмопроби.
2. В/в крапельне введення лікарських засобів.
3. Догляд за шкірою.
4. Застосування зігріваючого компресу.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини:

Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.

2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 14

Вади серця. Ендо-,міо-,перикардити

Актуальність теми: Серед усіх органічних захворювань серцево-судинної системи набуті вади серця (НВС) становлять 20–25 % і за частотою займають третє місце після ішемічної хвороби серця та гіпертонічної хвороби. Серед етіологічних чинників, які сприяють розвитку органічних змін клапанного

апарату серця, перше місце належить ревматичній хворобі. Проте завдяки активній профілактиці стрептококової інфекції частота розвитку ревматичної

лихоманки зменшилась. Разом з тим актуальною залишається проблема інфекційного ендокардиту, що спричиняє різні клапанні хвороби. Найбільш поширеними на сьогодні дегенеративними вадами серця є аортальний стеноз (АС) і недостатність мітрального клапану (НМК) (мітральна регургітація). Тому кожна медична сестра повинна знати основні симптоми набутих вад серця, ендо-,міо-,перикардитів. Здійснити догляд за пацієнтом згідно всіх етапів медсестринського процесу.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування- тест на доповнення, тест на достовірність.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу кейс-методом.
Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам.
Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, метод Фішбоун, метод 6 капелюшків, вирішення класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожну оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Взяття крові з вени на ревмопроби.
2. В/в крапельне введення лікарських засобів.
3. УЗД серця
4. Догляд за шкірою.
5. Застосування зігріваючого компресу.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини:

Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.

2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 15

Ревматоїдний артрит.СЧВ, склеродермія

Актуальність теми: Ревматоїдний артрит (РА) — одне із найпоширеніших хронічних системних аутоімунних захворювань, що вражає перш за все суглоби. Запалення суглобів призводить до болю, скутості, набряку, структурних пошкоджень та функціональних порушень. Зрештою РА може призвести до інвалідності та передчасної смерті. Системні захворювання сполучної тканини колагенози (СЧВ, склеродермія) – група хвороб, які характеризуються запальним процесом, що охоплюють цілі системи організму, який сполучається з атакою імунної системи, спрямованої на власні тканини та іншими патологічним процесами, пов'язаними з імунною системою. Основна мішень при цих захворюваннях – сполучна тканина, яка входить у структуру всіх органів: кісток, шкіри, хрящів, стінок судин і т.д.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування- тест на доповнення, тест на достовірність.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу кейс-методом, дебрифінг. Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, метод Фішбоун, метод 6 капелюшків, вирішення класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожну оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Техніка накладання зігрівального компресу.
2. Взяття крові з вени на ревматоїдний фактор.
3. Рентген дослідження суглобів.
4. Допомога хворому при порушенні самообслуговування.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 16

Гострі алергози

Актуальність теми: В даний час в усьому світі відзначається зростання частоти алергічних захворювань, що представляють серйозну медичну та соціальну проблему для сучасного суспільства. Понад 10 мільйонів населення України хворіє на алергічні захворювання.

На сьогодні алергію називають хворобою цивілізації. Відповідно до даних Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), за рівнем захворюваності алергія посідає 3-тє місце серед інших нозологій. Згідно зі статистичними даними, нині у світі на ту чи іншу форму алергічних захворювань страждає 20-40% населення, тобто щонайменше кожен 5-й мешканець планети – алергік. На сьогодні >40% населення планети має в анамнезі алергію. Кожні 10 років кількість пацієнтів із алергічними захворюваннями подвоюється. Згідно з прогнозами, вже в найближчі десятиліття кожен мешканець Землі страждатиме на алергічне захворювання. За офіційними даними, в Україні алергія діагностована у близько 1,5% населення.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу кейс-методом, дебрифінг. Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, метод Фішбоун, метод 6 капелюшків, вирішення класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожну оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Невідкладна допомога при набряку Квінке.
2. Невідкладна допомога при анафілактичному шоці.
3. Склад аптечки «Антишок».
4. В/м ін'єкція.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
  2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.
- Додаткова
3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 17

Професійні захворювання та інтоксикації.

Актуальність теми: Розвиток професійних хвороб зумовлений впливом на організм шкідливих факторів виробництва. За етіологією виділяють такі групи профзахворювань, зумовленні:

- впливом виробничого пилу (пневмоконіоз, пиловий бронхіт)
- впливом фізичних чинників (вібраційна хвороба, дія шуму, випромінювання, високих і низьких температур)
- впливом хімічних чинників
- впливом біологічних чинників

Щоб установити діагноз професійної хвороби кожному медпрацівнику необхідно знати санітарно-гігієнічні умови виробництва, зібрати професійний анамнез, підготувати пацієнта та проаналізувати результати клінічних, біохімічних і функціональних методів дослідження. Знати засоби колективного і індивідуального захисту.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу кейс-методом, дебрифінг. Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, метод Фішбоун, метод 6 капелюшків, вирішення класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Техніка очисної клізми.
2. Невідкладна допомога при отруєнні фосфорорганічними сполуками.
3. Невідкладна допомога при отруєнні ртуттю.
4. Невідкладна допомога при отруєнні пестицидами.
5. В/м ін'єкція.
6. Техніка очисної клізми.
7. Застосування кисню з лікувальною метою.

Література

1. Сташишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Сташишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Сташишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 18

Основні симптоми захворювань органів травлення. Гострий та хронічний гастрити

Актуальність теми: Хронічний гастрит - хронічний запально-дистрофічний процес у слизовій оболонці шлунка, що супроводжується порушенням процесів клітинної регенерації і прогресуючою атрофією залозистого епітелію. Хронічний гастрит — широко поширене захворювання органів травлення, на яке у різних країнах світу страждає близько 20-30% усього дорослого населення планети. Зпоміж усіх захворювань шлунка на ХГ припадає 80-85%. Вважається, що поширеність ХГ залежить від расової приналежності, місця проживання людей і їхнього віку. ХГ типу А зустрічається досить рідко (близько 10% усіх атрофічних гастритів), в основному в двох вікових групах: у людей похилого віку і в дітей. ХГ типу В, на частку якого припадає близько 85% усіх ХГ. Чоловіки молодого і середнього віку страждають значно частіше жінок, але після 60-65 років ці розходження зникають.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінг. Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, метод Фішбоун, метод 6 капелюшків, вирішення класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожну оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Техніка проведення фракційного дослідження шлункового соку, РН-метрії.
2. Техніка промивання шлунку.
3. Техніка збору аналізу калу на копрограму, вміст еластази I.
4. Підготовка пацієнта до рентгеноскопії шлунку.
5. Невідкладна допомога при гострому гастриті.

Література

1. Сташишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Сташишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Сташишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 19

Виразкова хвороба шлунку та дванадцятипалої кишки

Актуальність теми: Виразкова хвороба шлунка та 12-палої кишки в багатьох країнах залишається однією з найбільш актуальних проблем гастроентерології. Це пов'язане з її високою частотою (10- 15% всього дорослого населення), переважним дебютом захворювання в молодому та середньому віці, високим рівнем виникнення рецидивів та ускладнень. Результати фундаментальних досліджень останніх років та клінічні догляди за хворими після впровадження принципово нових видів терапії повністю змінили існуючі уявлення не тільки про причини та механізми виникнення виразкової хвороби, але й можливості її лікування консервативно.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінг. Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, метод Фішбоун, метод 6 капелюшків, вирішення класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Підготовка пацієнта та техніка проведення дихального тесту на визначення НР.
2. Підготовка до гастродуоденоскопії.
3. Збір калу на приховану кров, підготовка пацієнта.
4. Невідкладна допомога при шлунковій кровотечі.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 20: Рак шлунку. Поняття про панкреатити та ентероколіти

Актуальність теми: Рак шлунка – одна з найтяжчих форм злоякісних пухлин. За показниками смертності рак шлунка займає 1 місце серед усіх злоякісних новоутворень. Його виявляють переважно в осіб віком за 50 років, частіше у чоловіків. Але останнім часом це захворювання все частіше трапляється у осіб молодого віку.

Захворюваність на хронічний панкреатит складає 4-8 нових випадків на 100 000 населення в рік. Розповсюдженість від 25 до 30 на 100 000 населення. Загальна кількість хворих на ХП за останні 30 років в світі збільшилась в 2 рази. В Україні розповсюдженість захворювань підшлункової залози (ПЗ) підвищилась на 10,3%, а захворюваність збільшилась на 5,9%.

Правдиву частоту розповсюдженості ХП встановити досить важко, бо діагностика, особливо в початкових стадіях, затруднена.

Неспецифічний виразковий коліт є найбільш поширеними проявами неінфекційних захворювань кишки, в основі яких лежить хронічне запалення слизової оболонки. Однак до теперішнього часу етіологія,

механізми формування запальної реакції в кишечнику, які призводять до порушення функції кишківника, а також захисних сил організму при неспецифічному виразковому коліті до кінця не вивчені.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінг. Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, метод Фішбоун, метод 6 капелюшків, вирішення класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Техніка проведення фракційного дослідження шлункового соку, РН-метрії.
2. Техніка промивання шлунку.
3. Техніка збору аналізу калу на копрограму, вміст еластази I.
4. Підготовка пацієнта до рентгеноскопії шлунку.
5. Невідкладна допомога при шлунковій кровотечі.
6. Техніка збору сечі на діастазу.
7. Застосування наркотичних препаратів.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В. Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.
Додаткова
3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 21: Хронічні гепатити та цироз печінки

Актуальність теми: Гепатити та цирози печінки є важливою медико-соціальною проблемою, оскільки за останні десятиріччя спостерігається значний ріст захворюваності на них в усіх країнах світу. Ці захворювання є частою причиною госпіталізації хворих, і навіть смерті. Особлива актуальність проблеми полягає в тому, що ураження печінки часто є наслідком патології інших органів, а, з іншого боку, призводять до тяжких ускладнень (печінкова недостатність, цукровий діабет, кровотечі тощо). У зв'язку з вищезгаданим зрозумілою є важливість оволодіння діагностикою цієї патології з метою своєчасного і ефективного лікування даного контингенту хворих.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінг.

Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам.

Складання плану медсестринського догляду.

3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, метод Фішбоун, метод 6 капелюшків, вирішення класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Техніка проведення дуоденального зондування.
2. Підготовка до УЗД органів черевної порожнини.
3. Підготовка інструментів та пацієнта до абдомінальної пункції, догляд за хворим.
4. Невідкладна допомога при кровотечі з варикозно розширених вен стравоходу.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.

2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 22: Гострий та хронічний холецистити. ЖКХ

Актуальність теми: Захворюваність на хвороби жовчновивідних шляхів (ХЖВШ), зокрема ЖКХ та хронічний холецистит, розповсюджена в усьому світі. ЖКХ має не тільки медичне, але й важке соціально-економічне значення. Кількість хворих із захворюваннями жовчновивідних шляхів (ЖВШ) майже вдвічі перевищує кількість хворих на виразкову хворобу. У жінок захворювання зустрічається в 2-3 рази частіше, ніж у чоловіків. Останнім часом в багатьох країнах світу намітилась тенденція до підвищення частоти жовчнокам'яної хвороби. Частота утворення жовчних каменів у молодому віці- 10-20%, у віці 60-70 років зростає до 40-50%.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», ромашка Блума, тестове опитування- вибіркові тести, тести на доповнення.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінг. Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам. Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, метод Фішбоун, метод 6 капелюшків, вирішення класифікаційних тестів, в умовах стаціонару - курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Техніка проведення дуоденального зондування.
2. Підготовка до в/в холецистографії.
3. Техніка проведення сліпого зондування (тюбажу).
4. Техніка проведення лікувальної, сифонної клізми.

5. Невідкладна допомога при нападі жовчної кольки.

Література

1. Сташишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Сташишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Сташишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 23: Основні симптоми захворювань нирок. Гострий та хронічний гломерулонефрити. ХНН

Актуальність теми: Гломерулонефрит (ГН) – це гетерогенна група імунозапальних захворювань нирок з різною клініко-морфологічною картиною, перебігом та наслідками. Соціальне значення проблеми ГН не стільки в його розповсюженості, скільки в захворюваності осіб молодого віку, ранній інвалідизації та смертності хворих. Складність медичних аспектів ГН полягає у невпинному прогресуванні його хронічних форм з формуванням хронічної ниркової недостатності та в непередбаченості ефекту від використання сучасних засобів та методів його лікування.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», «ромашка Блума.» Тестове опитування
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінгу. Відпрацювання практичних навичок на муляжах відповідно алгоритмам. Перегляд відео (гемодіаліз). Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення проблемних ситуацій, ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару- курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Проба Зимницького.
2. Визначення набряків.
3. Взяття крові з вени на азотисті сполуки.
4. Догляд за шкірою тяжкохворих пацієнтів.
5. Визначення добового діурезу і водного балансу.

Література

1. Сташишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Сташишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Сташишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 24: Гострий та хронічний пієлонефрити.

Актуальність теми: Жінки хворіють на гострий і хронічний пієлонефрит у 5 разів частіше за чоловіків. У чоловіків пієлонефрит частіше буває вторинним (на фоні нирково-кам'яної хвороби, хронічного простатиту та ін.) Пієлонефрит може бути самостійним захворюванням, але частіше ускладнює перебіг різних захворювань (МКБ, аденома передміхурової залози, захворювання жіночих статевих органів, пухлини сечостатевої системи, цукровий діабет) або виникає як післяопераційне ускладнення.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», «ромашка Блума.» Тестове опитування
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінгу. Відпрацювання практичних навичок на муляжах відповідно алгоритмам. «Покажи мені і я навчусь». Перегляд відео. Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення проблемних ситуацій, ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару- курація хворих. Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Загальний аналіз сечі.
2. Техніка збору сечі на бак-дослідження.
3. Аналіз сечі по Нечепоренко
4. Аналіз сечі по Амбурже, Аддіс-Каковському.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.
Додаткова
3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 25: Нирковокам'яна хвороба

Актуальність теми: Нирковокам'яна хвороба – захворювання нирок і сечовивідних шляхів, при якому утворюються ниркові камені (конкременти).

В основі захворювання – утворення каменів у ниркових мисках.

Камені мають різний хімічний склад: 70-75 % конкрементів містять кальцій (солі щавлевої, фосфорної, вугільної кислот), у 10-15 % виявляють змішані камені – фосфати магнію, амонію, кальцію, в 10-12 % – урати, у 2-5 % цистеїнові камені. Виділяють: кальцієвий (карбонатний), оксалатний, уратний, цистеїновий і змішаний нефролітіаз.

Медична сестра повинна чітко знати етіологію, клінічні симптоми, принципи діагностики нирковокам'яної хвороби з метою профілактики даної хвороби та надання невідкладної допомоги при нирковій коліці.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», «ромашка Блума.» Тестове опитування

2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінгу. «Покажи мені і я навчусь».
Відпрацювання практичних навичок на муляжах відповідно алгоритмам.
Перегляд відео. Складання плану медсестринського догляду.
3. Заключний етап – вирішення проблемних ситуацій, ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару- курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожну оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Загальний аналіз сечі.
2. Підготовка до в/в урографії.
3. Катетеризація сечового міхура.
4. Невідкладна допомога при нирковій кольці.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

4. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 26: Цукровий діабет. Ожиріння

Актуальність теми: На сьогодні ЦД- найпоширеніша ендокринна патологія. У розвинених країнах на ЦД хворіє 4-6% населення. За даними ВООЗ, загальна кількість хворих на діабет у світі становить 150 млн, із них більше 6 млн потребують щоденного введення інсуліну. Встановлено, що число хворих на цукровий діабет подвоюється через кожні 15 років. В Україні на ЦД хворіє понад 1млн, з них 160 тис. отримують інсулінотерапію. Показник смертності від діабету в Україні становить 1,6 %.

Ожиріння є чинником ризику багатьох захворювань: ХНК, серцево-судинних захворювань, діабету 2 типу. Надмірна маса тіла та ожиріння є головним чинником ризику інвалідності. Середня тривалість життя хворих з ожирінням скорочується приблизно на 7 років.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», «ромашка Блума.»
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінгу, «Покажи мені і я навчусь».
Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам.
Перегляд відео. Складання плану медсестринського догляду згідно етапів медсестринського процесу.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару- курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожну оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Особливості введення інсуліну. Розрахунок дози.
2. Техніка збору сечі на цукор.
3. Визначення індексу маси тіла.
4. Догляд за шкірою.
5. Невідкладна допомога при гіпоглікемічній та гіперглікемічній комі.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

4. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 27: Захворювання щитоподібної залози . Тиреотоксикоз

Актуальність теми: Захворювання щитоподібної залози є одною з найбільш актуальних медико-соціальних проблем, що обумовлено зростаючою поширеністю серед населення України тиреоїдної патології, високою частотою тимчасової і стійкої непрацездатності. За даними МОЗ України за останні 5 років кількість захворювань щитоподібної залози збільшилась у 5 разів і в структурі ендокринних захворювань патологія щитоподібної залози складає 47,3 %. Тому медична сестра повинна знати клінічні симптоми, лабораторні та інструментальні методи діагностики захворювань щитоподібної залози, принципи діагностики, лікування та профілактики захворювань ЩЗ.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», «ромашка Блума.»
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінгу, «Покажи мені і я навчусь».
Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам.
Перегляд відео. Складання плану медсестринського догляду згідно етапів медсестринського процесу.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару- курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Взяття крові з венни на гормони щитоподібної залози.
2. Виконання в/м ін'єкції.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 28: Гіпотиреоз. Ендемічний зоб

Актуальність теми: Гіпотиреоз- синдром недостатності щитоподібної залози, характеризується зниженням функції чи повною недостатністю щитоподібної залози. Розрізняють первинний гіпотиреоз, зумовлений безпосереднім ушкодженням щитоподібної залози, і вторинний, що виникає внаслідок нестачі тиреотопного гормону через ураження гіпофіза, при розладі гіпоталамічної регуляції. Частіше хворіють жінки 30-60 років.

Ендемічний зоб- захворювання, основним симптомом якого є збільшення щитоподібної залози в географічних зонах із зменшеним вмістом йоду в ґрунті. В Україні поширеність регіонів з нестачею йоду в ґрунті й воді досить значна, насамперед це гірські райони Карпат, геохімічні зони Волинської, Рівненської, Івано-Франківської, Львівської, Київської, Чернівецької, Житомирської областей, деякі регіони Криму. Окрім того, місцями зобної ендемії є більшість територій, уражених у наслідок Чорнобильської катастрофи. Посилене поглинання щитоподібною залозою радіоактивного. І в перші місяці після аварії, подальше забруднення радіонуклідами довкілля призвели до збільшення серед потерпілих унаслідок аварії на ЧАЕС кількість осіб із зобом великих розмірів, збільшення кількості випадків поєднання ендемічного зоба й аутоімунного тироїдиту.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», «ромашка Блума.»
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінгу, «Покажи мені і я навчусь».
Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам.
Перегляд відео. Складання плану медсестринського догляду згідно етапів медсестринського процесу.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару- курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Взяття крові з вени на гормони щитоподібної залози.
2. Виконання в/м ін'єкції.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
  2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.
- Додаткова
3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 29: Захворювання гіпофізу

Актуальність теми: Серед захворювань гіпофіза виділяють дві основні групи: захворювання зумовлені частковим чи повним виключенням гіпофіза (гіпофізарний нанізм, гіпоталамо-гіпофізарне ожиріння, нецукровий діабет та ін;) та захворювання зумовлені гіперфункцією гіпофіза (хвороба Іценка- Кушинга, акромегалія, гігантизм та ін.). Ці захворювання зустрічаються рідко, але останнім часом є тенденція до їх збільшення. Тому кожна медична сестра повинна знати етіологічні чинники, клінічні симптоми, принципи діагностики, лікування і профілактики даних захворювань.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», «ромашка Блума.»
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінгу, «Покажи мені і я навчусь».

Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам.

Перегляд відео. Складання плану медсестринського догляду згідно етапів медсестринського процесу.

3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару- курація хворих.

Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожен оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Взяття крові з вени на біохімічне дослідження.
2. Виконання в/ш ін'єкції.
3. Обстеження пацієнта медичною сестрою.

Література

1. Сташишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини:

Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Сташишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.

2. Сташишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 30: Основні симптоми та методи обстеження захворювань системи крові.

Постгеморагічна анемія. Залізодефіцитна анемія

Актуальність теми: Анемії- розповсюджені захворювання крові, які діагностуються при зниженні в крові рівня гемоглобіну менш ніж 130 г/л та кількості еритроцитів менш ніж $4 \times 10^{12}/л$ у чоловіків та відповідно менш ніж 120 г/л та $3,5 \times 10^{12}/л$ у жінок. Маючи загальні риси, анемії водночас представляють собою гетерогенну групу захворювань, для яких характерні власні етіологія, патогенез, особливості клінічної картини, діагностичні критерії та методи лікування. Тому кожна медична сестра повинна знати етіологічні чинники, клінічні симптоми, принципи діагностики, лікування і профілактики даних захворювань.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», «ромашка Блума.» Тестове опитування.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінгу, «Покажи мені і я навчусь».

Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам.

Перегляд відео. Складання плану медсестринського догляду згідно етапів медсестринського процесу.

3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару- курація хворих.

Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожну оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Обстеження пацієнта медичною сестрою.
2. Вимірювання АТ.
3. Визначення пульсу.
4. Визначення дихання.
5. Взяття крові з вени на біохімічне дослідження.
6. В/в краплинне введення ліків.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.

2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 31: Вітамін В12-фолієводефіцитна анемія

Актуальність теми: Мегалобластна анемія об'єднує групу набутих і спадкових видів анемії, характерною ознакою якої є наявність мегалобластів у кістковому мозку. Виникнення цієї анемії зумовлене порушенням синтезу нуклеїнових кислот у наслідок дифіциту вітаміну В12 і, (або) фолієвої кислоти. Частіше це захворювання спостерігають у осіб літнього віку. Цю анемію називають перніціозною або злаякісною, бо раніше всі хворі помирили.

Тому кожна медична сестра повинна знати етіологічні чинники, клінічні симптоми, принципи діагностики, лікування і профілактики даних захворювань.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», «ромашка Блума.» Тестове опитування.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінгу, «Покажи мені і я навчусь».

Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам.

Перегляд відео. Складання плану медсестринського догляду згідно етапів медсестринського процесу.

3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару- курація хворих.

Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожную оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Обстеження пацієнта медичною сестрою.
2. Підготовка пацієнта до ФГДС.
3. Р-Н метрія.
4. Взяття крові з вени на біохімічне дослідження.
5. В/в ін'єкція.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.

2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.

Додаткова

3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 32: Гемобластози

Актуальність теми: Гемобластози (лейкемії) – злоякісні пухлини кровотворної тканини з первинною локалізацією в кістковому мозку і наступною дисемінацією в периферичну кров, селезінку, лімфатичні вузли та інші органи. Захворюваність всіма видами лейкозів складає близько 13 випадків на 100 000 населення в рік. Частіше хворіють чоловіки. Гострим лімфатичним лейкозом хворіють переважно діти, гострим та хронічним мієлоїдним лейкозом хворіють особи більш старшого віку.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», «ромашка Блума.» Тестове опитування- вибіркові тести.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінгу, «Покажи мені і я навчусь».

Відпрацювання практичних навичок на муляжах відповідно алгоритмам.

Перегляд відео. Складання плану медсестринського догляду згідно етапів медсестринського процесу.

3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару- курація хворих.

Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожную оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Підготовка пацієнта, оснащення, для проведення стерильної пункції.
2. Догляд за порожниною рота
3. Догляд за шкірою
4. В/в краплинне введення ліків.

Література

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.
Додаткова
3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.

Тема 33:

Геморагічні діатези

Актуальність теми: Геморагічні діатези - група захворювань, основним синдромом яких є підвищена схильність до кровотеч та крововиливів (підвищена кровоточивість). Гемофілія - спадкове порушення гемостазу, зчеплене з Х-хромосомою, яке характеризується недостатністю одного з факторів згортання крові і проявляється схильністю до кровотеч, крововиливів. Гемофілією А та гемофілією В хворіють майже виключно чоловіки. Захворюваність гемофілією А складає 1 випадок на 10000 чоловіків, захворюваність гемофілією В – 1 на 50000 чоловіків, а захворюваність гемофілією С – 1 на 1000000 населення. Ідіопатична тромбоцитопенічна пурпура є однією з найчастіших причин набутої тромбоцитопенії. Захворюваність ідіопатичною тромбоцитопенічною пурпурою коливається від 1 до 13 на 100000 населення. Серед вагітних жінок ідіопатична тромбоцитопенічна пурпура виникає в 1-2 випадках на кожні 1000 вагітностей, вражаючи, як організм вагітної жінки, так і плід. Враховуючи значну розповсюдженість ідіопатичної пурпури та гемофілії, а також небезпеку, яку становить для життя хворих характерний геморагічний синдром, вивчення цих захворювань є актуальним.

План практичного заняття:

1. Перевірка початкового рівня знань. Усне опитування, застосовуючи метод «мікрофона», «ромашка Блума.» Тестове опитування- вибіркові тести.
2. Основний етап – проведення професійного тренінгу методом дебрифінгу, «Покажи мені і я навчусь».
Відпрацювання практичних навичок на муляжах, відповідно алгоритмам.
Перегляд відео. Складання плану медсестринського догляду згідно етапів медсестринського процесу.
3. Заключний етап – вирішення ситуаційних задач, класифікаційних тестів, в умовах стаціонару- курація хворих.
Підведення підсумків, виставлення оцінок (відповідно критеріям оцінювання знань), аргументуючи кожну оцінку.

Практичні навички до теми:

1. Виконання всіх видів ін'єкції.
2. В/в краплинне введення ліків.
3. НД при геморагічному синдромі.

Література:

1. Стасишин О.С., Р.В. Задорожний Р.В., Сінюгіна В.О. та ін. Практикум із внутрішньої медицини:
Терапія: навчальний посібник / за ред. О.С. Стасишин О.С. – Київ: ВСВ Медицина, 2021. 136 с.
2. Стасишин О.С., Стасюк В.В., Бандура І.М., Вібла І.В. та ін. Медсестринство у внутрішній медицині:
підручник /за ред. В.В.Стасюка. Київ: ВСВ Медицина, 2019. 496 с.
- Додаткова
3. Зозуля І.С., Волосовець А.О., Шекера О.Г. та ін. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. Київ: ВСВ Медицина, 2023. 550 с.
4. Глушко Л. В., Федоров С.В., І. Скрипник та ін. Внутрішні хвороби у 2 частинах / за ред. Л.В. Глушко. Київ: ВСВ Медицина, 2022. 590 с.
5. Децик Ю. І. та ін. Пропедевтика внутрішніх хвороб./ За ред. О.Г. Яворського. Київ: ВСВ Медицина, 2020. 552 с.
6. Свінціцький А.С. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини: навчальний посібник/ Київ: ВСВ Медицина, 2019. 1088 с.
7. Рошчін Г.Г., Синельник С.В., Гуменюк М.І. та ін. Протоколи з надання екстреної медичної допомоги рівня розширеної підтримки життя/ за ред. Г.Г. Рошчина навчальний посібник/ Київ: ВСВ Медицина, 2019. 294 с.
8. Касевич Н.М. Основи медсестринства в модулях: навчальний посібник (ВНЗ I—III р. а.)/ Київ: ВСВ Медицина, 2018. 480 с.
9. Савка Л.С., Разінкова Л.І., Коцар О.І., Ковальчук Л.М. Догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: навчальний посібник / за ред. Л.М. Ковальчука, О.В. Кононова. Київ: ВСВ Медицина, 2018.
10. Швед М.І., Пасечко Н.В., Білик Л.С. та інш. Терапія: підручник/ за ред. М.І. Шведа, Н.В. Пасечко. – Тернопіль: ТНМУ Укрмедкнига, 2021. 648 с.

Електронні ресурси

1. Електронний посібник з «Медсестринства у внутрішній медицині»
2. Пропедевтика внутрішніх хвороб./ За ред. О.Г. Яворського.
https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=2441&download_id=613
3. Галузеві стандарти та клінічні настанови. [Електронний ресурс] – режим доступу https://dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi/
4. Реєстр медико-технологічних документів. [Електронний ресурс] – режим доступу <https://dec.gov.ua/mtd/home/>
5. Національна наукова медична бібліотека України — <http://library.gov.ua/>
6. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>
7.
<https://vseosvita.ua/library/zastosuvanna-zahodiv-i-zasobiv-z-nadanna-perso-i-dopomogi-unadzvicajnih-situaciah-14120.html>

